

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Актуальним питанням реалізації державної політики в галузі праці є забезпечення належного рівня правового регулювання зайнятості населення в Україні. Наразі зміни, які відбуваються в соціально-економічній та правовій сферах життя українського суспільства, потребують проведення наукових пошуків з питань здійснення самозайнятості.

Самозайнята особа – це платник податку, який є фізичною особою – підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності.

Тому, якщо розглядати статус самозайнятих осіб, беручи за приклад діяльність адвоката, що здійснює індивідуальну адвокатську практику, слід зазначити, що актуальність теми є досить значною, оскільки сама адвокатура України, як недержавний самоврядний інститут, забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Тому слід розглянути соціально-правовий статус самозайнятих осіб в Україні в аспекті адвокатури.

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокат – фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом; адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту [1].

Керуючись положеннями ч. 1 ст. 13 зазначеного закону, адвокат, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально, є самозайнятою особою [1].

Отже, адвокат має право займатись адвокатською діяльністю індивідуально, відкрити своє адвокатське бюро, об'єднуватися з іншими адвокатами в колегії, адвокатські об'єднання, які діють відповідно до законодавства.

Незалежна професійна діяльність – це участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, адвокатів, аудиторів,

бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою-підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб.

Аналіз наведеної норми дає підстави для висновку про те, що діяльність адвоката підпадає під визначення незалежної професійної діяльності, оподаткування доходів від отримання якої регулюється статтею 178 Податкового кодексу України, лише у випадку, якщо така особа не зареєстрована як фізична особа-підприємець відповідно до вимог законодавства [2].

Якщо адвокат здійснює свою діяльність виключно у рамках трудових відносин з роботодавцем (адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням), всі договори про надання правової допомоги укладаються від імені роботодавця, та оплата за послуги адвоката здійснюється від імені роботодавця, то такий адвокат не повинен ставати на облік в контролюючому органі, як особа, що здійснює незалежну професійну діяльність.

Адвокат може здійснювати адвокатську діяльність індивідуально або в організаційно-правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання (організаційні форми адвокатської діяльності) (п. 3 ст. 4 Закону № 5076) [1].

Підпунктом 14.1.226 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України визначено, що незалежна професійна діяльність – це діяльність адвокатів за умови, що такий адвокат не є працівником у межах такої незалежної професійної діяльності [2].

Таким чином, як проблематику, в аспекті дослідження поняття соціально-правового статусу самозайнятих осіб, можна визначити відсутність нормативно-правового врегулювання чинним вітчизняним законодавством трудової діяльності самозайнятих осіб в Україні, що зумовлює необхідність здійснення комплексного, глибокого і повного вивчення відповідних суспільних відносин з метою розроблення належних правових норм, які мають бути спрямовані на їх ефективну правову регламентацію для вирішення практичних питань можливості реалізації самозайнятими особами свого конституційного права на працю.

Література

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>, редакція від 01.01.2019.

2. Податковий кодекс України Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>, редакція від 01.01.2019.